

Костенко Андріана Миколаївна

Нормативно-правові засади впливу громадянського суспільства на євроінтеграційні процеси в Україні

УДК 339.323:338.24.021.8(477)
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616-2019-5-15-19>

Костенко Андріана Миколаївна
кандидат політичних наук,
доцент кафедри психології, політології
та соціокультурних технологій
Сумського державного університету
вул. Римського-Корсакова, 2,
Суми, Україна

Громадянське суспільство залишається одним із найпотужніших учасників і рушійних сил впровадження реформ в Україні. Інститути громадянського суспільства (ІГС) беруть активну участь у широкому спектрі заходів, починаючи від надання різної допомоги внутрішньо переміщеним особам, проведення адвокаційних та інформаційних кампаній і до участі у новостворених комісіях із відбору високопоставлених державних службовців, розробці законопроектів і громадського контролю.

Авторкою здійснено аналіз вітчизняної нормативно-правової бази, що врегулює механізми та інструментарій впливів громадянського суспільства на євроінтеграційні процеси в Україні. Встановлено, що сприятливе правове середовище щодо розвитку ІГС є однією з умов участі громадян у формуванні та реалізації публічної політики, налагодженні громадського контролю та зміцненні довіри громадян до влади, впровадженні євроінтеграційних реформ.

У статті систематизовано законодавчу базу, яка регулює діяльність ІГС в Україні, та виділено: Міжнародні нормативно-правові документи, Закони України; Укази Президента України; Постанови Кабінету Міністрів України; Розпорядження Кабінету Міністрів України; Накази Міністерства юстиції України. Аналіз нормативно-правової бази засвідчує, що в Україні загалом сформовано нормативно-правове підґрунтя взаємодії влади з інститутами громадянського суспільства у виробленні й реалізації публічної політики. Також вітчизняні нормативно-правові акти визначають значну кількість інституційних форм громадської участі у виробленні публічної політики, прийнятті політико-управлінських рішень і контролю за їх виконанням.

Водночас аналіз нормативно-правової бази свідчить про відсутність комплексного підходу до розуміння поняття громадськості, громадянського суспільства та інститутів громадянського суспільства на рівні українського законодавства. Встановлено, що зазначені терміни не визначені у нормативних документах, і це спричиняє термінологічну плутанину, відсутність однакового його застосування у різних правових документах, а відповідно – і непослідовність у регулюванні зазначених сфер.

Ключові слова: громадянське суспільство, ЄС, законодавство, Угода про асоціацію, євроінтеграційні реформи.

Вступ. Для України взаємодія влади та ІГС є однією з умов ефективної імплементації реформ, що набуває особливої важливості для України на її шляху інтеграції до ЄС. У Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» окремо зазначається про необхідність синергії зусиль органів влади та громадянського суспільства для просування України у світі. Зазначені вище питання є також актуальними й у контексті Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, оскільки вона сприяє формуванню в Україні такого інституціонального середовища, в основі якого лежать принципи та цінності ЄС, у т. ч. співробітництва та партнерства.

Громадянське суспільство залишається одним із найпотужніших учасників і рушійних сил впровадження реформ в Україні. ІГС беруть участь у широкому спектрі заходів і найбільш важливими серед них є: інформування; участь у громадських слуханнях, консультаціях із громадськістю, громадських ініціативах, громадських радах; здійснення громадського контролю, громадської експертизи, моніторингу; реалізація партнерських програм тощо. Тому нові форми взаємодії ІГС та влади вимагають формування нових підходів і принципів у нормативно-правових актах України.

Дослідження ІГС представлені у працях авторитетних вчених: Дж. Александера [16], Е. Арато [15], Е. Гіденса [17], Ю. Габермаса [18], Р. Патнема [21] та ін. Серед доробків вітчизняних дослідників ІГС заслуговують на увагу роботи О. Бабкіної [1], Ф. Барановського [2] С. Гуцула [3], М. Калини, А. Круглашова [19] та ін.

Метою дослідження є аналіз вітчизняної нормативно-правової бази, що врегулює механізми та інструментарій впливів громадянського суспільства на євроінтеграційні процеси в Україні. Завдання дослідження: систематизувати законодавчу базу, яка регулює діяльність ІГС в Україні; визначити нормативно-правове підґрунтя щодо форм взаємодії органів влади з ІГС у виробленні й реалізації євроінтеграційних реформ; сформулювати рекомендації з удосконалення вітчизняної нормативно-правової бази в частині налагодження впливів ІГС на євроінтеграційні процеси в Україні.

Сьогодні в Україні особливого значення набуває практичний вимір взаємодії влади з інститутами громадянського суспільства. Наявність широкого спектру сучасних інституціоналізованих практик взаємодії влади з ІГС зумовлена тим, що за роки незалежності Україною зроблені певні кроки до розбудови та зміцнення громадянського

суспільства, чому сприяла розробка і прийняття низки нормативно-правових актів. Нами систематизовано законодавчу базу, яка регулює діяльність ІГС в Україні, серед якої виділяємо:

1) Закони України: Конституція України [12]; «Про громадські об'єднання» [13]; «Про звернення громадян» [6]; «Про інформацію» [7]; «Про доступ до публічної інформації» [5]; «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» [8]; «Про соціальні послуги» [9];

2) Укази Президента України: «Питання забезпечення органами виконавчої влади доступу до публічної інформації»; «Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні»; «Питання Координаційної ради сприяння розвитку громадянського суспільства» тощо;

3) Постанови Кабінету Міністрів України: «Про заходи щодо подальшого забезпечення відкритості у діяльності органів виконавчої влади»; «Про затвердження Порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади»; «Про взаємодію органів виконавчої влади, Секретаріату Кабінету Міністрів України та державної установи «Урядовий контактний центр» тощо;

4) Розпорядження Кабінету Міністрів України: «Про роботу центральних і місцевих органів виконавчої влади щодо забезпечення відкритості у своїй діяльності, зв'язків з громадськістю та взаємодії із засобами масової інформації»; «Про проведення публічного громадського обговорення системних соціально-економічних реформ»; «Про затвердження плану заходів на 2018 рік щодо реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства на 2016–2020 роки» тощо;

5) Накази Міністерства юстиції України: «Про внесення змін до деяких наказів Міністерства юстиції України щодо реєстрації громадських об'єднань»;

6) Міжнародні документи: Загальна декларація прав людини; Міжнародний пакт про громадянські та політичні права; Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод; Керівні принципи щодо громадської участі у процесі прийняття політичних рішень [10]; Кодекс кращих практик участі громадськості у процесі прийняття рішень [11].

Незважаючи на таку розмаїтість нормативно-правової бази, її аналіз свідчить про відсутність комплексного підходу до розуміння понять громадськості, громадянського суспільства та ІГС на рівні українського законодавства. Зазначені терміни не визначені у нормативних документах, що спричиняє термінологічну плутанину, відсутність однакового їх застосування у різних правових документах, а відповідно – і непослідовність у регулюванні зазначених сфер.

Зокрема, в Конституції відсутні такі категорії, як «громадськість» і «громадянське суспільство». А положення про те, що «народ є єдиним джерелом влади», жодним чином не визначає роль і місце громадянського суспільства в державі. Варто наголосити, що насамперед положення Конституції України є основою для створення і функціонування громадянського суспільства в Україні, адже Основним Законом визначено, що [12]:

– права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави; держава відповідає перед людиною за свою діяльність; утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави (ст. 3);

– держава гарантує право кожного на свободу світогляду і віросповідання (ст. 35);

– держава закріплює за громадянами України право на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації (ст. 36);

– держава гарантує громадянам право брати участь в управлінні державними справами (ст. 38);

– держава створює належні умови, що забезпечують право усіх направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування (ст. 40) тощо.

У Законі «Про громадські об'єднання» [4] дається визначення лише категорій «громадське об'єднання», «громадська організація» та «громадська спілка», при якому громадська організація та спілка є формами громадського об'єднання.

Упродовж останніх років найбільшими проблемами у сфері законодавчого регулювання правового статусу громадських організацій були: відсутність у юридичних осіб права бути засновниками громадських організацій; поділ громадських об'єднань за їх територіальним статусом; можливість громадських об'єднань захищати виключно права членів цих об'єднань. Проте прийняття Закону України «Про громадські об'єднання» частково вирішило зазначені ключові проблеми.

Серед невирішених проблем залишається питання щодо відсутності тлумачення категорії «громадянське суспільство» в одному із чинних Законів України, які регулюють діяльність ІГС, хоча зазначений термін зустрічається в Указах Президента України. Так, в Указі «Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні» визнається роль громадянського суспільства в різних сферах діяльності органів державної влади й органів місцевого самоврядування, зокрема щодо впровадження реформ, а також зазначається, що активне, впливове і розвинене громадянське суспільство є важливим елементом будь-якої демократичної держави та відіграє одну з ключових ролей у впровадженні нагальних суспільних змін і належного врядування, в управлінні державними справами і вирішенні питань місцевого значення,

розробці та реалізації ефективної державної політики у різних сферах, утвердженні відповідальної перед людиною правової держави, розв'язанні політичних, соціально-економічних і гуманітарних проблем. Тож, як бачимо, у цьому документі немає трактування ІГС, хоча міститься визнання його ролі у демократичних перетвореннях держави.

Термін «громадянське суспільство» частково фігурує у «Стратегії державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні», де зазначено, що це такий стан суспільства, в якому вільно реалізуються основоположні права і свободи людини і громадянина через різноманітні форми публічної громадської активності та самоорганізації. Тобто навіть у Стратегії відсутнє чітке визначення громадянського суспільства, що може призводити до абстрактного розуміння системи підтримки з боку держави в напрямку розвитку ІГС.

Варто наголосити, що підписання Україною «Угоди про асоціацію з ЄС» закріпило за державною зобов'язання підтримувати розвиток громадянського суспільства, посилювати його участь і співпрацю у суспільно значущих питаннях як на національному, так і на регіональному рівнях. Проте слід зауважити, що саме органи державної влади та місцевого самоврядування є основним суб'єктом і виконавцем при розробці та реалізації державної політики загалом і проведенні реформ зокрема.

Крім того, ЄС, зі свого боку, також сприяє розвитку ІГС шляхом впровадження ініціатив самопідтримки; в набутті досвіду роботи в міжнародних партнерських мережах і проектах; у розвитку неупередженої та незаангажованої системи фінансування організацій та акторів громадянського суспільства від місцевих джерел, через податкові стимули для бізнес-структур; навчання представників громадянського суспільства для роботи з установами ЄС; підтримку взаємовигідної співпраці з акторами й організаціями громадянського суспільства усередині ЄС [2, с. 213]. Отже, Єврокомісія, з одного боку, сама надає підтримку ІГС і сприяє їх інституційній спроможності, а з іншого – пропонує Україні посилити та налагодити більш стратегічний підхід у співпраці з ІГС.

Згідно із положеннями Угоди про асоціацію Україна – ЄС задекларовано участь ІГС у реалізації умов угоди з «метою інформування про виконання цієї Угоди та врахування внеску організацій громадянського суспільства для її виконання». Зокрема, таку інформативну функцію щодо реалізації Угоди про асоціацію здійснює Платформа громадянського суспільства, що складається із представників громадянського суспільства України, з однієї сторони, і членів Європейського економічного і соціального комітету (ЄЕСК), з іншої сторони, як форуму для проведення ними засідань та обміну думками. Інформаційна діяльність Плат-

форми регламентується Законами «Про інформацію», «Про доступ до публічної інформації», «Про звернення громадян», «Про доступ до публічної інформації» та ін. З часу створення Платформи громадянського суспільства Україна – ЄС відбулося сім засідань, і зазначена нормативно-правова база дозволяє системно налагодити роботу з інформування громадськості щодо імплементації Угоди про асоціацію, а також підготувати відповідну доповідь із рекомендаціями [14].

З огляду на механізми взаємодії ІГС із владою в напрямі імплементації Угоди про асоціацію загалом і впровадження євроінтеграційних реформ зокрема авторка вважає за доцільне ввести в законодавство визначення термінів «громадянське суспільство», «прозорість», «відкритість», а також врегулювати питання ефективності взаємодії ІГС з органами державної влади та місцевого самоврядування.

Як уже зазначалося, підтримка та залучення ІГС до євроінтеграційних процесів дозволяє легітимізувати необхідні зміни та підсилити їх. Українське громадянське суспільство має всі підстави пишатися своїми нинішніми здобутками. Злагоджені зусилля на національному рівні, наявність в уряді реформаторів, наплив значної фінансової допомоги з боку Заходу із жорсткими умовами фінансування, а також епізодичний вакуум влади, що утворився після Євромайдану, дозволили активним громадянам долучитися до перетворень в Україні. Важливою складовою частиною демократизації стала інтеграція нових напрацювань неурядових мереж у державні інститути.

На національному рівні ІГС створюють коаліції для підвищення власної спроможності й посилення впливу на владу. Так, було створено групу Реанімаційний пакет реформ (РПР), яка складається із 70-ти громадських організацій для тиску на нове керівництво країни та впровадження власного плану реформування України. Інші активні групи створили такі коаліції, як «Громадське партнерство за прозорі місцеві бюджети», «Громадські ініціативи України», «Наші гроші», «Нова країна» тощо. Такі організації, як Центр протидії корупції та Transparency International зіграли значну роль у створенні нової антикорупційної інфраструктури, яка включає нові органи – Національне антикорупційне бюро України (НАБУ) та Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК). А що стосується розбудови нової судової системи, то українською інновацією було заснування Громадської ради доброчесності (ГРД), який був сформований із представників громадянського суспільства, освітньої та наукової спільноти, цей незалежний орган має перевіряти суддів на відповідність критеріям етики та професійної доброчесності [20, с. 77]. Тож, як бачимо, євроінтеграційні процеси в Україні стали умовою та визначальним

чинником, який стимулює не лише розвиток громадянського суспільства, але й створює можливості для їх реального впливу на демократичні перетворення.

Проте не завжди можна спостерігати ефективний зворотній зв'язок із боку органів влади. В умовах подальшого розвитку України як демократичної, соціальної, правової держави особливою актуальним є питання необхідності підвищення ефективності взаємодії між ІГС та владою загалом і в контексті євроінтеграційних процесів зокрема. Тому на рівні законодавства мають бути прийняті:

– стандарти й ефективні процедури участі представників ІГС у виробленні й реалізації євроінтеграційних реформ через зміни до Законів «Про громадські об'єднання», «Про доступ до публічної інформації», «Про громадські слухання», «Про публічні консультації», «Про публічний контроль»;

– модернізація процедур подання та розгляду електронних петицій, проведення електронних консультацій, спрямованих на розвиток електронної участі громадян із чітким визначенням порядку звітності органів влади за їх виконання;

– внесення до Законів України «Про громадські об'єднання» та «Про доступ до публічної інформації» визначення термінів «громадянське суспільство», «прозорість», «відкритість».

Реалізація зазначених напрямів уможливить підвищення ефективності взаємодії влади й ІГС у виробленні й реалізації євроінтеграційної політики України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бабкіна О. Держава і громадянське суспільство: механізм стримувань і противаг. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 22: Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін*. 2010. Вип. 3. С. 5–12.
2. Барановський Ф. Вплив громадського суспільства на процес європейської та євроатлантичної інтеграції: український контекст. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України*. 2017. Вип. 3. С. 198–218.
3. Гуцал С. Вплив процесу реформування ЄС на перспективи європейської інтеграції України. *Стратегічні пріоритети*. 2009. № 2. С. 239–245.
4. Закон України Про громадські об'єднання. 2013. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>.
5. Закон України Про доступ до публічної інформації. 2011. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>.
6. Закон України Про звернення громадян. 1996. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80>.
7. Закон України Про інформацію. 1992. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.
8. Закон України Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової

інформації. 1997. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/539/97-%D0%B2%D1%80>.

9. Закон України Про соціальні послуги. 2003. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/966-15>.

10. Керівні принципи щодо громадської участі у процесі прийняття політичних рішень. 2017. URL: <https://rm.coe.int/guidelines-on-civil-participation-in-political-decision-making/168076e135>.

11. Кодекс кращих практик участі громадськості у процесі прийняття рішень. 2009. URL: <https://rm.coe.int/16802eeddb>.

12. Конституція України. 1996. URL: <https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

13. Костенко А. Механізми впливу громадянського суспільства на євроінтеграційні процеси в Україні. Суми, 2017. 216 с.

14. Спільна декларація Платформи громадянського суспільства Україна-ЄС: Львів, 3–4 квітня 2019. URL: <https://drive.google.com/file/d/14GFgtmvbvOY0cvJDkj3zIAhZj4NMyQLy/view>.

15. Арато Э. Концепция гражданского общества: восхождение, упадок и воссоздание и направления для дальнейших исследований. *Полис. Политическое исследование*. 1995. № 3. С. 50.

16. Alexander, J. *The Civil Sphere*. Oxford: Oxford University Press. 2006. 275 p.

17. Giddens A. *Europe In The Global Age*. Cambridge : Polity, 2007. 256 p.

18. Habermas J. *Europe: The Faltering Project*. Cambridge : Polity. 2009. 231 p.

19. Kruglashov A. Hardships of Dialogue: Civil Society Communication with Authorities in Ukraine. *Der Donauraum*. № 56 (1–2). P. 53–65.

20. Lough J., Lutsevych O., Nixey J., Sherr J., Wolczuk K., Ash T. and Gunn J. *The Struggle for Ukraine*. Chatham Hous Report. URL: <https://reader.chathamhouse.org/struggle-for-ukraine#>.

21. Putnam R. *Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy*. Princeton University Pres. 1992. 258 p.

REFERENCES:

1. Babkina, O. (Ed.). (2010). *Derzhava i hromadianske suspilstvo: mekhanizm strymuvan i protyvah* [State and civil society: the mechanism of checks and balances]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M.P. Dragomanova*. № 22. 5–12. [in Ukrainian].
2. Baranovsky F. (Ed.). (2017). *Vplyv hromadskoho suspilstva na protses yevropeiskoi ta yevroatlantychnoi intehratsii: ukrainskyi kontekst*. [The Influence of Civil Society on the Process of European and Euro-Atlantic Integration: Ukrainian Context]. *Naukovi zapysky Instytutu politychnykh i etnonatsionalnykh doslidzhen im. I.F. Kurasa NAN Ukrainy*. № 3. 198–218. [in Ukrainian].
3. Gutsal S. (Ed.). (2009). *Vplyv protsesu reformuvannia YeS na perspektyvy yevropeiskoi intehratsii Ukrainy*. [Impact of EU Reform Process on Prospects for European Integration of Ukraine]. *Stratehichni priorityety*. № 2. 239–245. [in Ukrainian].
4. *Zakon Ukrainy Pro hromadski obiednannia* (2013). [Law of Ukraine On Public Associations]. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4572-17> [in Ukrainian].

5. Zakon Ukrainy Pro dostup do publichnoi informatsii (2011). [Law of Ukraine On Access to Public Information]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2939-17> [in Ukrainian].
6. Zakon Ukrainy Pro zvernennia hromadian (1996). [Law of Ukraine On Citizens' Appeal]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80> [in Ukrainian].
7. Zakon Ukrainy Pro informatsiiu. (1992). [The Law of Ukraine On Information]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12> [in Ukrainian].
8. Zakon Ukrainy Pro poriadok vysvitlennia diialnosti orhaniv derzhavnoi vlady ta orhaniv mistsevoho samovriaduvannia v Ukraini zasobamy masovoi informatsii. (1997). [The Law of Ukraine On the Procedure for Reporting the Activity of State Bodies and Local Self-Government Bodies in Ukraine by the Mass Media]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/539/97-%D0%B2%D1%80> [in Ukrainian].
9. Zakon Ukrainy Pro sotsialni posluhy (2003). [Law of Ukraine On Social Services]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/966-15> [in Ukrainian].
10. Kerivni pryntsyipy shchodo hromadskoi uchasti u protsesi pryiniattia politychnykh rishen (2017). [Guidelines for public participation in political decision-making]. URL: <https://rm.coe.int/guidelines-on-civil-participation-in-political-decision-making/168076e135> [in Ukrainian].
11. Kodeks krashchykh praktyk uchasti hromadskosti u protsesi pryiniattia rishen (2009). [Code of Best Practices for Public Participation in Decision-Making]. URL: <https://rm.coe.int/16802eeddb> [in Ukrainian].
12. Konstytutsiia Ukrainy (1996). [The Constitution of Ukraine]. URL: <https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> [in Ukrainian].
13. Kostenko, A. (Ed.). (2017). *Mekhanizmy vplyvu hromadianskoho suspilstva na yevrointehratsiini protsesy v Ukraini* [Mechanisms of Civil Society Impact on European Integration Processes in Ukraine]. Sumy. [in Ukrainian].
14. Spilna deklaraciya Platformi gromadyanskogo suspilstva Ukrayina-YeS (2019). [EU-Ukraine Civil Society Platform Joint Declaration]. URL: <https://drive.google.com/file/d/14GFgtmvbOY0cvJDkj3zIAhzj4NMvQLy/view> [in Ukrainian].
15. Arato E. (Ed.). (1995). The concept of civil society: the ascent, decline and recreation and directions for further research. *Polis. Political Studies*. № 3. 50. [in English].
16. Alexander, J. (Ed.). (2006). *The Civil Sphere*. Oxford: Oxford University Press. 275. [in English].
17. Giddens A. (Ed.). (2007). *Europe In The Global Age*. Cambridge: Polity. 256 [in English].
18. Habermas J. (Ed.). (2009). *Europe: The Faltering Project*. Cambridge: Polity. 231 [in English].
19. Kruglashov A. *Hardships of Dialogue: Civil Society Communication with Authorities in Ukraine*. *Der Donauraum*. 56 (1–2). 53–65. [in English].
20. Lough J., Lutsevych O., Nixey J., Sherr J., Wolczuk K., AshT. and Gunn J. (Ed.). *The Struggle for Ukraine*. Chatham Hous Report. URL: <https://reader.chathamhouse.org/struggle-for-ukraine#> [in English].
21. Putnam R. (Ed.). (1992). *Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy*. Princeton University Pres. 258 [in English].

Legal aspects of civil society's influence on European integration processes in Ukraine

Kostenko Andriana Mykolaivna

PhD in Political Science,
Associate Professor at the Department
of Psychology, Political Science
and Socio-Cultural Technologies
Sumy State University
Rimsky-Korsakov str., 2, Sumy, Ukraine

Civil society remains one of the most powerful actors and drivers of reform in Ukraine. Civil Society Institutions (CSIs) are actively involved in a wide range of activities, ranging from providing various types of assistance to internally displaced persons, conducting advocacy and information campaigns, and participating in newly created commissions for the selection of high-ranking civil servants, the development of bills and public oversight.

The author analyzes the national legal framework that regulates the mechanisms and tools of civil society influences on European integration processes in Ukraine. It has been established that a favorable legal environment for the development of CSIs is one of the conditions for citizens' participation in the formulation and implementation of public policy, establishing public control and strengthening citizens' trust in the government, introducing European integration reforms.

The article systematizes the legislative framework governing the activities of CSIs in Ukraine and highlights: International normative and legal documents, Laws of Ukraine; Decrees of the President of Ukraine; Decisions of the Cabinet of Ministers of Ukraine; Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine; Orders of the Ministry of Justice of Ukraine. The analysis of the legal framework shows that in Ukraine, as a whole, the legal and legal basis for the interaction of the authorities with civil society institutions in the development and implementation of public policy has been formed. Also, domestic regulations define a significant number of institutional forms of public participation in the development of public policy, the adoption of political and administrative decisions and control over their implementation.

At the same time, the analysis of the legal framework shows that there is no comprehensive approach to understanding the concept of the public, civil society and civil society institutions at the level of Ukrainian legislation. It is established that these terms are not defined in the regulatory documents, which causes terminological confusion, the lack of uniform application of it in different legal documents, and accordingly – inconsistency in the regulation of these areas.

Key words: civil society, EU, legislation, Association Agreement, European integration reforms.